

Piscu, muzeul renașterii tradițiilor românești

Cum a devenit școala - atelier de la Ciolpani, locul unde vizitatorii descoperă comorile din patrimoniul național (II)

Legătura cu vatra satului de la Ciolpani este menținută astăzi prin moștenirea culturală care dăinuie sfidând vremelnicia, prin talentul, pasiunea și dăruirea familiei de artiști Adriana și Virgil Scripcariu. Folosindu-ne de rezultatele excepționale ale muncii asidue depuse de aceștia, împreună cu alți câțiva oameni dedicați artelor frumoase, sâmbătă, pe 12 decembrie, cu prilejul Muzeului Atelier Școala de la Piscu - Avangardă, am făcut și noi, echipa Jurnalului de Ilfov, un tur al școlii atelier de la Piscu. Vizita noastră s-a dovedit a fi un bun prilej pentru a porni într-o călătorie unică în timp, care ne-a ajutat să înțelegem mai bine cultura satului și să apreciem negreșit adevăratele valori ale patrimoniului național.

lonela CHIRCU

O călătorie prin lumea fascinantă a artelor frumoase

Născut din dorința artiștilor Adriana și Virgil Scripcariu de a lăsa generațiilor următoare o moștenire artistică inestimabilă, Muzeul de la Piscu atrage astăzi privirile admiratorilor în primul rând prin arhitectura uimitoare care îmbină o diversitate de elemente naturale. Aceștia i se adaugă numeroasele colecții impresionante de oale, câni, ulcele, străchini, blide, vase, fotografii și multe alte lucrări care se evidențiază prin originalitate, îmbogățind repertoriul decorativ și cromatic, ce creează o poartă spre cunoașterea culturii tradiționale. Prin intermediul acestui muzeu, artiștii au reușit să aducă înaintea iubitorilor de istorie, de artă și de frumos, un adevărat tezaur. După foarte mulți ani de trudă, muzeul de la Piscu a prins viață, devenind o altfel de declarație de dragoste pe care întemeietorii săi o oferă cu drag satului românesc și poporului întreg.

Muzeul Piscu, drumul spre inima iubitorilor de neam și cultură

Pentru noi toți, muzeul de la Piscu este șansa de a (re)descoperi valorile

dăruind-o celor ce îi parcurg sălile. Muzeul de la Piscu are, mai mult decât alte muzee, șansa cum reușește el să ajungă la inima noastră, se numără și arhitectul Cosmin Pavel și Șerban Sturdza. "Orice muzeu trebuie să fie un loc de inspirație, un loc transfigurant prin lecția pe care, în chip de dispozitiv condensator de memorie, o adăpostește,

tonice, a înclăștării pielilor de lemn, ce a urmărit frust, judicios, fără exaltări ale nodurilor, dispoziția elementelor în tramă. Lemnul se arată în două aluri complementare ce stabilesc (vreau să cred) un dialog tăcut. Prima alură este cea a lemnului-trunchi, netrecut prin lamă, neîndreptat și ne-standardizat, purtând încă semnul contingent

al pădurii, accidentalul creșterii sale. A doua alură este cea geometrizată, introdusă în dimensiune, plăcută logicii curențe și ingineriei. În cele două ipostaze - naturală și industrială - lemnul e dispus alternant - în afară coloanele-trunchiuri ale porticului, pe limita vitralului și mai la interior stâlpii 20x20, la centru o felie de stejar cu o istorie acvatică. Și tipul fundării urmărește logica elementelor și firea lor - stâlpii au fundații ingineresti, trunchiurile sunt arse și bătute în gropi. Paradoxal e puțin lut implicat în edificarea muzeului. Paradoxeala sălii mari de jos e din piese vechi de țigla cu vârf ascuțit, adusă din Tara Bârssei, așternută și șlefuită. Peretele concav al scării e din paie legate cu pământ, bătute în cofraj. În interior, la baza fiecărei stâlpi de lemn, într-un mic șanț, jur-împrejur veghează apotropaic figurine de lut, modelate cu un gest metoni-

mic, ceas de ceas, în ultimii ani de viață de Dumitru Constantin, unul dintre ultimii olari din Pisc. Prezența aceasta discretă, totuși semnificativă a pământului ars într-un muzeu dedicat ceramicii, contrazicând poate prejudecata inspirației implicite din geometria formale a olăritului și a vasului, fie cea a unei edificări din pământ, constituie în economia facerii muzeului, alături de scoaterea din apele lacului a stejarului ce s-a făcut stâlp și masă, stratul diafan al întâmplărilor potrivite. Bucuria de a vedea muzeul apropiindu-se de momentul fericit al deschiderii sale este evidentă și nu poate fi lesne transcrisă. Proiectul acesta, ținând cont și de modul special în care a început, de întâlnirile pe care le-a găzduit, de clipele de încăntare pe care mi le-a dat, ocupă un loc central în practica ultimilor ani și a constituit pentru mine un topos hrănitor ce a luminat în negura instalată pandemic în lumea noastră. E de știut că mersul muzeului de la Piscu a fost în atenția unui grup de arhitecți prieteni. Mai mulți dintre ei au trecut pe aici, unii au și contribuit cu muncă voluntară. Între aceștia: Marius Miclăuș, care ne-a dăruit o săptămână la timpul de început al ridicării stâlpilor. Între cei cu care am dialogat în și despre clădire, Dorin Ștefan, Iulia Stanciu, Johannes Bertleff, Alexandra Mihailciuc și alții. Un sprijin constat și cea mai altruistă încurajare am primit-o de la arhitectul Șerban Sturdza, care ne-a vizitat periodic oferindu-și experiența și gândurile pentru laboratorul nostru de lucru. Arhitectul Șerban Sturdza ne-a fost alături, la Piscu, din primii noștri ani aici și ne-a încurajat mereu în proiectele noastre. Este un mare iubitor de ce-

ramică, crescut într-o casă-muzeu, în atmosfera țesută din obiecte și gânduri de bunicii său Barbu Slătineanu, colecționar pasionat, cel care a alcătuit primul compendiu despre ceramica românească și a predat primele cursuri universitare la București, pe această temă. Pe la jumătatea lunii noiembrie 2020, arhitectul Șerban Sturdza ne-a vizitat la muzeu. A fost timpul când am apucat să legăm câteva gânduri proaspete, la întâlnirea cu clădirea și ambientul generat de artefactele expuse", ne-a spus arhitectul Cosmin Pavel.

Un reper în piesajul cultural din România

„S-a dezvoltat, încet-încet, de la viziunea pe care familia Scripcariu a avut-o cu ani în urmă când și-au pus locuința la dispoziție și au putut să construiască o instituție care funcționează, e respectată și are rezultate atât de bune încât până la urmă să reușescă să genereze un loc mai amplu, acest Muzeu-Atelier-Școală. Nimic motivat în expunere sau utilizare. Mai devreme sau mai târziu, sunt convins că acest model va genera și va rodi fie și cu licența, cu deosebiri, cu tot felul de mutații. Muzeul este doar cadrul, ceea ce asigură o ambianță și este, de fapt, locul în care poți să generezi unealta. Unealta pentru mine este atelierul care se va dezvolta. Am convingerea că se va dezvolta pentru că avem garanția și dovezile pe care le-au arătat Virgil și Adriana la ei acasă, în atelierul de acolo. Iar școala e demersul pentru care consider că merită să apreciezi și să sprijini efortul tuturor acestor oameni care s-au implicat benevol. Școala mi se pa-

re, până la urmă, ținta. (...) Clădirea, în primul rând, are suflu. Este un proiect minunat. Este original, extrem de original, o să vă mire, și, în același timp nu poți să spui că nu e tradițional. Arhitectul pe care n-am să-l menționez pentru că este de o discreție remarcabilă și nu vreau să calc peste această dorință a lui, este un personaj de excepție și, prin felul cum a știut să coopereze cu un sculptor Virgil Scripcariu, a dovedit inteligență și foarte mult talent, poate și o politică extrem de rafinată. Rezultatul este după mine unul care merită prețiu pentru arhitectură și respect. Pentru mine este una dintre clădirile reper din România și mi se pare extrem de utilă. Materialele tradiționale, cu totul biodegradabile lut, paie, lemn, dar și moderne, alcătuiesc o simfonie extrem de valabilă", ne-a spus arhitectul Șerban Sturdza.

O sută de voluntari au contribuit la șantier

Muzeul - Atelier - Școala de la Piscu a fost ridicat cu un aport important al voluntarilor. În jur de 100 de voluntari au contribuit la șantier, cu implicare ocazională sau chiar de durată. „Au rămas în inima mea, Virgil și Adriana, Costă, Ioan, Maria, Tecla, Teodora și Grigore, momentele pe care mi le-au dăruit și Muzeul de la Piscu, proiectul ce părea imposibil și care astăzi există! Vă mulțumesc Pentru tot ce am trăit alături de voi", ne-a mărturisit antreprenorul Octavian Costescu. Despre noul spațiu încărcat de sens și de emoții de la Piscu, ne-a vorbit și Sonia Drăgănescu, o elevă de liceu care a participat la ridicarea lui. „Am învățat și mi-a fost drag să-i ascult pe cei ce se bucurau de și odată cu bucuria mea, pri-

vind ceea ce aveam înaintea noastră: un viitor muzeu. Poate am contribuit cât un mănunchi de furnică, dar satisfacția rămâne puternic impregnată în suflet, știind că un lăcaș destinat culturii se ivește, unde se pot perpetua valorile autentice ale patrimoniului cultural cu specific românesc și transmite totodată învățăminte generațiilor proaspete ce vor veni din urmă. Muzeul-Atelier-Școala de la Piscu nu este un edificiu riguros ori o construcție oarecare, ci este o ființă de sine stătătoare, un spirit artistic ce vorbește de la sine, pentru toți cei ce au urechi să audă, căci tot așa și cititorul însuși este îndemnat să își imagineze acest loc ca o lume fără apăsătoare, acolo unde răsăritul e un cidu desăvârșit", ne-a spus eleva Sonia Drăgănescu.

„Pentru întemeierea unui muzeu, e nevoie în primul rând de o scânteie de gând. Gândul fondator. Acesta s-a născut, în cazul nostru, la întâlnirea cu o încălțură de patrimoniului cultural de netăgăduit și cu valorile adormite ale unei comunități, pe care le-am descoperit în timp. E straniu, dar constatată tipic, că un ochi venit din afară vede mai limpede profilul unui loc. Desigur, o idee fondatoare poate surmonta în unele situații chiar existența unui patrimoniu, dar, în cazul nostru, descoperirea acestui potențial ascuns, pe care l-am simțit aducător de valoare din multe perspective, ne-a făcut să ne considerăm pur și simplu datori să pornim în această aventură. Piscu este o veche vatră de olari, menționată în toate compendiile dedicate ceramicii din România. Din perspectivă zonală, a fost satul cel mai ancorat în această meserie din raza Bucureștiului. Era, practic, o comunitate specializată, în care firescul era olăritul, iar excepție erau cei foarte puțini care nu se ocupau cu meșteșugul.

Dovadă stă faptul că a rămas singurul sat din jurul Capitalei în care se mai produce încă ceramică țărănească, fie și puțin și sporadic, locul care mai păstrează încă în așezarea gospodăriilor semnele tipice vetrelor de olari. În ciuda apropierei sale de Capitală - cu muzele sale de etnografie și centrul universitar - satul a fost prea puțin cercetat, oferind astfel un teren aproape neatințat preocupărilor noastre etnologice, etnografice și de istorie orală. Mai mult, generația vârstnică a satului a gustat din plin viața de meșteșug și vremurile de apăsătoare ale satului patriarhal, putând împărtăși amintiri care vin de la începutul secolului trecut, de la bunicii octogenarilor de azi. Cu alte cuvinte, un combustibil generos care a captat scânteia de gând a fost și rămâne resursa primă, istoria îndepărtată și recentă a acestei comunități. De aici, întrebările și preocuparea s-au extins către tot ce înseamnă folosirea tradițională a unei resurse naturale de când lumea, pământul, cu tot ce poate aceasta aduce în opoziție cu civilizația noastră contemporană. Duhul locului la întâlnire cu gândul fondatorilor au cerut-o. Au mai cerut-o și numeroșii vizitatori care au trecut pragul satului în ultimii 15 ani în căutare de agrement cultural și care, prin prezența și entuziasmul lor, au confirmat intuiția inițială, aceea că Piscu are experiențe benefice de oferit. Oare se pot fonda, pe aceleași principii spațiului culturale în alte comunități? Fără îndoială, da! Este nevoie însă de scânteia de gând la întâlnirea cu un patrimoniu - antecendent sau adus la lumină de creativitatea unui fondator", ne-a spus Adriana Scripcariu, istoric de artă și, totodată, director al Școlii Agatonia, prima școală primară cu specific de patrimoniu din România.

